

SUN'IY INTELEKTNING YARATILISHI VA KELAJAKDAGI AHAMIYATI

Djurayev Ilhom Raimjon o'g'li

Toshkent davlat agrar universiteti

Huquq va turizm fakulteti, axborot tizimlari va texnologiyalari yo'nalishi 3-kurs talabasi;

Usmonov Abubakir Ismoiljon o'g'li

Toshkent davlat agrar universiteti

Agrologistika va biznes fakulteti, biznes boshqaruvi yo'nalishi 1-kurs talabasi;

Nurmuhammedov Sanjar Hasanboy o'g'li

Huquq va turizm fakulteti Axborot tizimlari va texnologiyalari yo'nalishi 2-kurs talabasi;

Rayimov Ubaydulla Muzaffar o'g'li

Huquq va turizm fakulteti Axborot tizimlari va texnologiyalari yo'nalishi 1-kurs talabasi;

Annotatsiya: *Mazkur maqola hozirgi kunda rivojlanib borayotgan sun'iy intellekt haqida bo'lib, bu ajoyib ongning qanday kelib chiqanligi hamda undan foydalanish va yaqin kelajakdagi ahamiyatini tahlil qilishdan iboratdir. Bundan tashqari sun'iy intellektning jamiyatdagi o'rni va ahamiyati.*

Kalit so'zlar: *Sun'iy intellekt, robotlar, algoritmlar, dastur, avtomatizatsiya, avtamatlashtirish, yadro intellekt, dasturlash tillari, mikroshemalar, chiplar, modellashtirish.*

Abstract: *This article is about the current development of artificial intelligence, which is an analysis of the origins of this extraordinary mind and its use and importance in the near future. In addition, the role and importance of artificial intelligence in society.*

Keywords: *Artificial intelligence, robots, algorithm, program, automation, automation, core intelligence, programming languages, microcircuits, chips, modeling.*

Аннотация: *Эта статья посвящена современному развитию искусственного интеллекта, которая представляет собой анализ происхождения этого необыкновенного разума, его использования и важности в ближайшем будущем. Кроме того, роль и значение искусственного интеллекта в обществе.*

Ключевые слова: *Искусственный интеллект, роботы, алгоритм, программа, автоматизация, автоматизация, базовый интеллект, языки программирования, микросхемы, чипы, моделирование.*

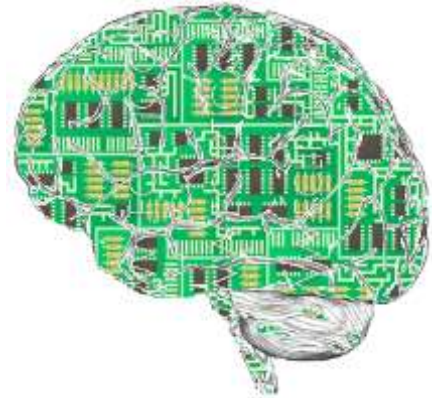
Kirish: *Hozirgi kunda XXI-asr texnologiyalar asri ekan kunlik ehtiyojlarimizni kompyuter, telefon, internetlarsiz tassavur qilib bo'lmaydi. Shunday ekan Sun'iy intellekt ham bundan yiroq emas. Barchamizga ma'lum bo'lsa kerak hozirgi kunda sun'iy intellekt juda ham tez sur'atda rivojlanib bormoqda. Ko'zimiz bilan ko'rib turgan*

narsalarimiz ham barchasi komyuterga bog'langan va uni hich qanday inson emas balki komyuter boshqaryotgnini ko'rishimiz mumkin.

Shunday savol tug'ilishi mumkin avvalo sun'iy intellekt o'zi nima va u qanday kelib chiqan degan bunga esa quyidagicha javob berish mumkin. **Sun'iy ong, sun'iy intellekt** yoki **sun'iy idrok** (*inglizcha: Artificial intelligence*; odatda, **AI** sifatida ham qisqartiriladi) — insonlar yoki hayvonlar tomonidan ko'rsatiladigan **tabiiy ongdan** farqli o'laroq, mashinalar tomonidan ko'rsatiladigan ongdir. Yetakchi sun'iy ong darslik kitoblari bu sohani „ongli agentlar“ni o'rganish deya ta'riflaydi: o'z muhitini fahmlaydigan va maqsadlariga muvaffaqiyatli erishish imkoniyatini maksimal darajada oshiradigan amallarni amalga oshiruvchi har qanday sistema. Xalq orasida „sun'iy ong“ atamasi ko'pincha „o'rganish“ va „muammolarni yechish“ kabi inson idroki bilan bog'laydigan „kognitiv“ funksiyalarni taqlid qiladigan mashinalarni tasvirlashda ishlatiladi.

Sun'iy ong ilovalari yetuk web-qidiruv tizimlari (masalan, Google), tavsiya etuvchi tizimlar (bundan YouTube, Amazon va Netflix foydalanadi), inson nutqini anglash (masalan, Siri yoki Alexa), o'ziyurar mashinalar (masalan, Tesla) hamda strategik o'yin tizimlarida (masalan, shaxmat va Go) yuqori darajada raqobatlashishni o'z ichiga oladi. Mashinalar tobora ko'p qobiliyatlarga ega bo'lib borishar ekan, „ong“ talab etuvchi vazifalar ko'pincha sun'iy ong effekti deb ataluvchi fenomen bo'lgan sun'iy ong ta'rifidan olib tashlanadi. Sun'iy intellekt 1956-yilda akademik intizom sifatida asos solingan. Soha ko'p optimizm davrlarini bosib o'tdi, so'ngra umidsizlik va mablag' yo'qotildi, biroq 2012-yildan keyin chuqur o'rganish barcha oldingi sun'iy intellekt usullaridan oshib ketganidan so'ng, moliyalashtirish va qiziqishda katta o'sish kuzatildi.

Sun'iy intellekt yaratilgan maqsadlardan biri, avtomatlashtirilgan va formatladilgan ma'lumotlarni tasniflash va tahlil qilish, kompyuter dasturlashini, shuningdek, robotlar va avtomabillarni boshqarish tartibini oshirish hisoblanadi. Buning bilan birga, sun'iy intellekt, tibbiyot, ta'lim, transport, va muvaffaqiyatli dasturlash uchun ham xizmat qiladi. Barcha bu maqsadlarni amalga oshirish uchun sun'iy intellektning yuqori darajadagi murakkab algoritmlar va texnologiyalardan foydalanishi kerak.

Dastlabki muamolaridan biri tadqiqotchilar odamlar boshqotirmalarni yechishda yoki mantiqiy xulosalar chiqarishda foydalanadigan bosqichma-bosqich fikrlashga taqlid qiluvchi algoritmlarni ishlab chiqdilar. 1980-yillarning oxiri va 1990-yillarga kelib noaniq yoki to'liq bo'lmagan ma'lumotlar bilan ishlash usullari, ehtimollik va iqtisod tushunchalaridan foydalangan holda ishlab chiqildi. Ushbu algoritmlarning aksariyati katta fikrlash muammolarini hal qilish uchun yetarli emas, chunki ular „kombinator portlash“ ni boshdan kechiradilar: muammolar kattalashgani sayin ular eksponent ravishda sekinlashdi. Hatto odamlar ham sun'iy intellektning dastlabki tadqiqotlari modellashtirishi mumkin bo'lgan bosqichma-bosqich chegirmalardan kamdan-kam foydalanadilar. Ular tez, intuitiv mulohazalar yordamida o'zlarining aksariyat muammolarini hal qilishadi. To'g'ri va samarali fikr yuritish hal qilinmagan muammolardan edi. Lekin hozirda ko'rib turganimizdek bu ancha rivojlandi. Agar sun'iy intellekt shu tarzda rivojlanishdan to'xtamasdan rivojlanib borsa kelajakda ulkan natijaga erishadi. Super ong, giperong yoki super-inson ongi — bu eng iqtidorli insonnikidan ancha yuqori idrokka ega bo'lgan gipotetik agentdir. Super ong, shuningdek, bunday agentga ega bo'lgan intellekt shakli yoki darajasiga ishora qilishi ham mumkindir. Bundan tashqari neyron tarmoqlar juda keng foydalanishga erishiladi. Bu inson ong faoliyati bilan bog'liqdir. Agar sun'iy intellekt umumiy ong bo'yicha tadqiqotlar yetarli darajada idrokka ega bo'lgan dasturiy ta'minot ishlab chiqara olsa, bunda u o'zini qayta dasturlashi hamda yaxshilashi erisha oladi va neyron ong sifatida xuddi odamlarga o'xshash fikrlay oladi

Sun'iy intellektning xavfli tomonlari, jismoniy va ma'lumotlar xavfi, ma'lumotlar to'plamining noxushligi, avtomatlashtirilgan tarmoq va tizimlarning egallashlari, ma'lumotlar to'plamining noxushliklari, axborot to'plamini chalkashlari va ifodalarga kirishlilar uchun foydalanilishi mumkin bo'lishi mumkin. Bunday tarmoq va tizimlar texnologiyalari yordamida muammolar mavjud bo'lishi mumkin va bu xavfli holatda bo'lgan intellektual huquqlarning to'g'ridan-to'g'ri yo'qolishi uchun xavfli bo'lishi mumkin. Bunday muammolar hal qilinishi uchun aniq qoidalar, standartlar va huquqiy to'siqlardan foydalanish zarur. Shuningdek, foydalanuvchilarning shaxsiy ma'lumotlarining himoyalanganligi va muhofazasi uchun muhim huquqiy taqiqlashlarning mavjud bo'lishi muhimdir.

Xulosa: Demak sun'iy intellekt bu zamon texnologiyasi bo'lib u keng tarqalmoqda. Qaysidir ma'lumot bulsa darrov topa olamiz yoki matn yozish, shablon tayyorlash slayd tayyorlash va h.k bilan muamolarimiz bo'lsa darrov sun'iy intellektga murojat qilamiz va ishimiz hal bo'ladi. Lekin buni foydasi borligi bilan bir qatorda xavfli tomonlari ham bor ya'ni sun'iy intellekt yomon kimsalar qo'lida albatta noxushliklarga olib keladi. Xulosa qilib ayganda sun'iy ongdan faqatgina to'g'ri yo'lda foydalanishimiz kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.DH Author, „Why Are There Still So Many Jobs? The History and Future of Workplace Automation“ (2015) 29(3) *Journal of Economic Perspectives* 3.
- 2.Boden, Margaret, *Mind As Machine*, en:Oxford University Press, 2006.
- 3.Domingos, Pedro, „Our Digital Doubles: AI will serve our species, not control it“, en:*Scientific American*, vol. 319, no. 3 (2018-yil sentabr), s. 88-93.
- 4.<https://uz.wikipedia.org/wik>

5. Sun'iy ong. *Internet Encyclopedia of Philosophy*. (ingl.)

6. Thomason, Richmond. „Logic and Artificial Intelligence“. In Zalta, Edward N. (nash.). *Stanford Encyclopedia of Philosophy*.

7. Sun'iy ong, BBC Radio — John Agar, Alison Adam & Igor Aleksander (*In Our Time*, 8-dekabr 2005-yil) (ingl.)